

Рис. 1. Діаграма складових інноваційної діяльності ТОВ "Ареон" за 2011 та 2012 роки (впровадження інновацій)

На основі розрахунків бачимо, що інноваційна діяльність ТОВ "Ареон" щодо нового, удосконаленого компонента продукції, який застосовують в побутовій хімії за всіма складовими є найвища в 2011 та 2012 роках. Тобто, виготовлення продукції є інноваційно доцільним. Далі дослідимо коефіцієнт ризику інноваційної діяльності, який визначають так:

$$K = \frac{Y}{C}, \quad (1)$$

де: Y – максимально можлива сума збитків, грн; C – обсяг власних фінансових ресурсів із врахуванням точно відомих надходжень засобів, грн. Так, провівши розрахунок за коефіцієнтом ризику в розрізі п'яти років, заносимо дані в таблицю. Як бачимо з табличних даних, коефіцієнт ризику інноваційного проекту ТОВ "Ареон" є зростаючим у 2012 р., коли було впроваджено удосконалений компонент продукції, який застосовують в побутовій хімії. Тобто, все ж інноваційний проект є дещо ризикованим з часткою ризику – 54 % в 2012 році.

Табл. 2. Коефіцієнт ймовірного ризику інноваційного проекту ТОВ "Ареон" за 2008-2012 роки

Показники	Роки					Зміна 2012 року до: +/-	
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2011
Коефіцієнт ризику	0,47	0,57	0,37	0,36	0,54	0,07	0,18

Джерело: розроблено авторами

Отже, проведемо оцінювання ймовірного ризику інноваційного проекту ТОВ "Ареон", використовуючи розрахункові дані табл. 2, але беручи до уваги лише 2011 та 2012 роки (впровадження інновацій).

$$K = \frac{0,36}{0,54} = \frac{36\%}{54\%} = 0,667 = 66,7\%$$

Оскільки $K < 1$, то це означає, що інноваційний проект вигідно реалізувати, оскільки ризик виникнення загрози невисокий. Отже, дослідивши впровадження інновацій у діяльність обраного підприємства, ми показали всі складові інноваційної діяльності за п'ять років та проаналізували ступінь ризику інноваційного проекту.

Висновки. З наведеного можна зробити такі висновки. Механізм впровадження інновацій у діяльність підприємства складається з чітко виважених шляхів, конкретного економічного сценарію, детального дослідження за скла-

довими інноваційної діяльності в розрізі певного періоду часу, а також обов'язково проведення діагностики ймовірності ризику інноваційного впровадження в діяльність підприємства.

Література

1. Закон України "Про інноваційну діяльність". – 2010. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>.
2. Гриньов А.В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / А. Гриньов // Проблеми науки. – 2003. – № 12. – С. 12-17.
3. Чухрай Н.І. Товарна інноваційна політика : підручник / Н.І. Чухрай, Р.В. Патора. – К. : Вид-во "Кондор", 2006. – 398 с.

Городня Т.А., Гриншпун Г.А. Внедрение инноваций в деятельность предприятия

Проведен анализ исследований инновационной деятельности; рассмотрена важность активизации инновационной деятельности; исследован инновационный потенциал предприятия; проведен анализ инновационной деятельности выбранного предприятия; представлены составляющие инновационной деятельности за пять лет; рассчитан риск инновационной деятельности и вероятность риска инновационного проекта.

Ключевые слова: инновации, диагностика, инновационный потенциал, структура, показатели, риск инновационной деятельности.

Gorodnya T.A., Grinchpun G.A. Introduction of innovations is in activity of enterprise

The analysis of researches of innovative activity is conducted; considered importance of activation of innovative activity; investigational innovative potential of enterprise; the analysis of innovative activity of select enterprise is conducted; the constituents of innovative activity are presented for five years; the constituents of innovative activity are presented for five years; risk of innovative activity is expected and probability of risk of innovative project.

Keywords: innovations, diagnostics, innovative potential, structure, indexes, risk of innovative activity.

УДК 338.43:330.123.7

Здобувач О.І. Ступень¹ – Львівський НАУ

РАЦІОНАЛЬНЕ ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ВИРОБНИЦТВА У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Сформульовано сутність та обґрунтовано значущість раціонального відтворення засобів виробництва, показано форми, типи та джерела відновлення основних засобів, подано їх структурну характеристику, особливості відтворення в аграрній сфері. Висвітлено й удосконалено методику економічної діагностики відтворення та ефективного використання засобів виробництва. Під ефективним раціональним відтворенням запропоновано розглядати такий тип відтворення, при якому досягається позитивна динаміка кількісних і якісних змін у капіталі, що забезпечує максимальний вихід продукції за мінімальних витрат ресурсів.

Ключові слова: ефективне використання, засоби виробництва, раціональне відтворення.

Постановка наукової проблеми. У пореформений період в аграрних підприємствах значно підвищилась потреба реалізації заходів, що забезпечать раціональне відтворення й ефективне використання засобів виробництва. Це

¹ Наук. керівник: доц. М.С. Богіра, канд. екон. наук

пов'язано з нееквівалентністю обміну сільськогосподарської та промислової продукції, недосконалою амортизаційною політикою, які супроводжуються спадом інвестиційної активності в аграрному виробництві, уповільненням оновлення і підвищенням ступеня зносу основних засобів. Вагомою причиною не ефективного відтворювального процесу в галузі є порушення принципів збалансованості, пропорційності й комплексності розвитку сільського господарства, відсутність науково обґрунтованих концепцій формування механізму відтворення засобів виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важлива роль в теоретичному доробку складників процесу виробництва та макроекономічного інструментарію належить працям А. Сміта, Д. Рікардо, М. Кейнса, К. Маркса, Дж. Мілля, А. Маршалла, К. Піпльза, П. Самуельсона, Й. Шумпетера та ін. Різні аспекти відновлення основних і оборотних засобів виробництва в АПК розглянуто в публікаціях економістів-аграрників: В. Андрійчука, Е. Бузовського, В. Бадера, О. Булатова, П. Гайдуцького, О. Дачія, М. Дем'яненка, М. Маліка, Г. Підлісецького, Л. Мельника, П. Макаренка, В. Мертенса, В. Мацибори, Г. Кірейцева, В. Питулька, С. Сергеева, П. Саблука, В. Трегобчука, Г. Черевка, Б. Пасхавера, О. Шпичака, В. Юрчишина та ін.

Метою дослідження є обґрунтування значущості та визначення сутності раціонального відтворення засобів виробництва у сільському господарстві.

Виклад основного матеріалу. Формування ринку основних засобів виробництва в Україні безпосередньо пов'язано з реформуванням власності й появою значної кількості фермерських і особистих селянських господарств, що, своєю чергою, обумовило виникнення попиту на сільськогосподарську техніку й інші елементи основного капіталу. З огляду на те, що держава була не спроможна за допомогою централізованого матеріально-технічного постачання забезпечити суспільний сектор виробництва, на етапі розвитку ринкової економіки нові власники змушені формувати свій основний капітал за рахунок уживаної техніки, що привело до стихійного утворення ринку уживаної техніки. Цей ринок необхідно розглядати як складову частину "великого ринку засобів виробництва", що розвивається.

Структура основних фондів підприємства залежить від галузі, місцезнаходження, а також розміру та концентрації виробництва. Для великих підприємств ефективніше мати більш питому вагу машин та обладнання в загальному обсязі, а меншу – будинків та споруд, оскільки концентрація виробництва дає змогу зменшити капітальні вкладення на будівництво виробничих приміщень та передавальних пристроїв.

Також структуризація основних фондів сільського господарства залежить від технічного рівня організації виробництва. Вищий рівень механізації виробничих процесів потребує вищої питомої ваги машин та обладнання, більш раціональна організація внутрішньогосподарських підрозділів має наслідком нижчу питому вагу транспортних засобів. Отже, структуру основних фондів треба розглядати в динаміці, зважаючи на тенденції науково-технічного прогресу, його мінливості.

Оцінюючи структуру основних фондів треба звертати увагу, що структурні елементи різною мірою впливають на процес виробництва, а отже, на результати господарювання. Але з однакових умов ліпші результати мають підприємства з найбільшою питомою вагою в структурі основних фондів так званих активних основних виробничих фондів: силовими і робочими машинами, транспортом, продуктивною худобою [3, с. 246]. Аналіз динаміки та структури основних засобів сільськогосподарських підприємств Львівської області свідчить про їх позитивну динаміку з 2008 "року фінансової кризи" по 2010 р. [1] (рис. 1).

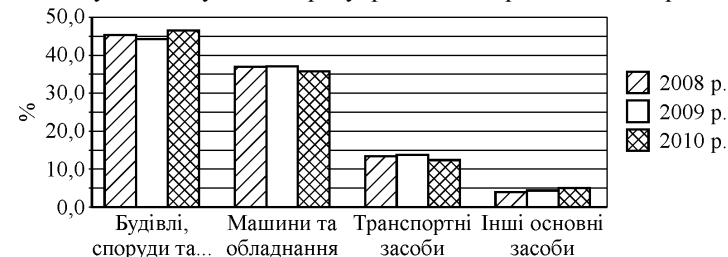

Рис. 1. Динаміка і структура основних засобів сільськогосподарських підприємств Львівської області

З рис. 1 видно, що у 2010 р. основну питому вагу у складі виробничих фондів займають будівлі – 46,8 %, дещо менше – машини та обладнання – 36,0 %, транспортні засоби – 12,4 % та інші засоби – 4,2 %. Вартість основних засобів сільськогосподарських підприємств Львівської області в 2008-2010 рр. збільшилась майже в 1,1 раза. Усього наявність основних засобів по Україні на сільськогосподарських підприємствах за аналізований період зросла на 31,1 %, що показує сталу тенденцію збільшення загальної вартості основних фондів [2].

Встановлено, що відтворення засобів виробництва – це процес постійного повторення його виробничого використання, зносу, амортизації, підтримки в робочому стані через здійснення ремонтів і відновлення в натурі. Раціональне відтворення засобів виробництва можна досягнути за будь-якої форми при певній економічній ситуації, в якій опинився суб'єкт господарювання. Під ефективним раціональним відтворенням запропоновано розглядати такий тип відтворення, при якому досягається позитивна динаміка кількісних і якісних змін у капіталі, що забезпечує максимальний вихід продукції за мінімальних витрат ресурсів. Ефективне раціональне відтворення можливе лише за розширеної форми відтворення як кількісного, так і якісного збільшення потенційних можливостей основного капіталу.

На сучасному етапі в сільському господарстві поширені такі форми відтворення засобів виробництва, як просте – в межах попередніх параметрів, розширене й звужене. Джерелами простого і розширеного відтворення засобів виробництва є власні, позичкові, залучені та спеціальні кошти (рис. 2).

З метою аналізу раціонального відтворення засобів виробництва в сільському господарстві визнано необхідним використовувати показники в натурально-уречевленій та вартісній формах, що враховують особливості галузі, специфіку ведення господарства, природно-економічні умови, характер форму-

вання й експлуатації основних засобів, їх різні функції у виробничих процесах. Для встановлення реального стану та забезпечення зів'язності окремих складових елементів основного капіталу доцільно проводити їх експертно-економічну оцінку з комплексним визначенням первісної, відновної та залишкової вартості.

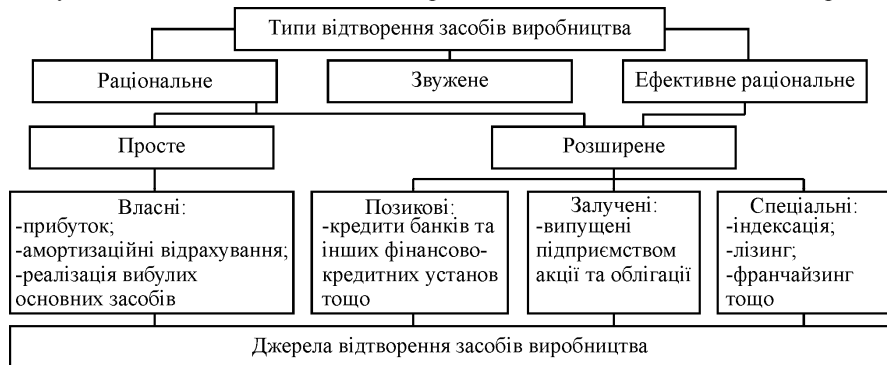

Рис. 2. Типи і джерела відтворення засобів виробництва

Здійснивши системний аналіз раціонального відтворення засобів виробництва, передбачено застосування показників його руху, стану та ефективності використання. До основних показників руху основних засобів відносять: коефіцієнт (швидкість) обороту, коефіцієнт зростання, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт оновлення, коефіцієнт сукупного відтворення. Стан основних засобів визначають два взаємопов'язані показники: коефіцієнт зносу, що визначається як відношення суми зносу до первісної вартості основного капіталу; коефіцієнт придатності – як частка від ділення первісної вартості капіталу за мінусом усієї суми зносу на його первісну вартість.

Табл. Показники інтенсивності руху основних засобів у сільському господарстві Львівської області

Показники	Роки			Темп зростання, % 2010 р./2008 р.
	2008	2009	2010	
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,479	0,332	0,364	75,99
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,521	0,668	0,636	122,07
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,162	0,062	0,077	47,53
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,037	0,005	0,009	24,32
Коефіцієнт зростання основних засобів	1,330	1,072	1,021	76,77
Коефіцієнт приросту основних засобів	0,170	0,062	0,070	41,18
Коефіцієнт сукупного відтворення основних засобів	0,207	0,067	0,079	38,16

Коефіцієнт сукупного відтворення основних засобів у господарствах Львівської області переважно має тенденцію до зменшення. Його значення в 2008 р. становило 0,207, у 2010 р. – 0,079, що свідчить про зниження рівня інтенсивності процесу відтворення. У сільському господарстві спостерігаємо звужене відтворення основних засобів. У період 2008-2010 рр. коефіцієнт зносу основних засобів знизився від 0,479 до 0,364, значення коефіцієнта придатності зросло відповідно від 0,521 до 0,636.

Основною причиною звуженого відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств є скорочення капітальних вкладень. Їх розмір в основний капітал сільськогосподарських підприємств області у 2010 р., порівняно з 2008 р., зменшився від 549,8 до 431,0 млн грн. По Україні за цей період сума інвестицій скоротилася від 16682 до 12106 млн грн, або майже в 1,5 раза. Загалом інфляція, диспаритет цін на промислову і сільськогосподарську продукцію, використання амортизаційного фонду не за призначенням, втрати на ринку засобів виробництва, що недостатньо розвивається, призводять до зменшення основного аграрного капіталу, загальної економічної кризи в сільському господарстві.

В Україні сьогодні значно більший вплив на відтворювальний процес в аграрній сфері має нестійкість цін, їхнє коливання, що залежить переважно від кон'юнктури ринку. Цим і пояснюємо нестабільність прибутків в аграрному секторі, унаслідок котрих і існує різна за рівнем ефективність господарювання. Як показує практика, коливання прибутків значно перевищує варіації об'ємів сільськогосподарського виробництва.

У таких умовах поряд із прямими державними інвестиціями необхідно використовувати й інші важелі економічного регулювання, наприклад: цінову політику, пільги по податках, кредитах, субвенції, амортизацію і митні збори, а також субсидії, дотації тощо. Використання всієї системи економічних важелів дає змогу ефективніше враховувати зміни економічної ситуації і результативніше реагувати на них. Хоча держава за умови використання більшості перерахованих економічних важелів не виділяє з бюджету жодних фінансових ресурсів, коштів, що залишаються товаровиробникам шляхом установлення їм різних пільг, варто розглядати як вкладення (інвестиції) держави.

У сільському господарстві низька ефективність використання амортизаційного фонду ускладнюється ще характером нарахування амортизації. Особливо це стосується орендованих засобів виробництва. Характерним є той факт, що в промисловості вартість основного капіталу в декілька разів більша, ніж у сільському господарстві, що, своєю чергою, збільшує сумарний розмір амортизаційних відрахувань.

Нарахування амортизаційних сум з відновленої вартості основного капіталу може бути виправдано лише тоді, коли за незмінних умов виробництва відновлена вартість перевищує початкову вартість. Але це означає, що зростання цін не відповідає динаміці реальної вартості. Тому нарахування амортизації з відновленої вартості в цьому випадку лише усуває порушення вимог, що випливають із закону вартості.

Глибокі структурні зрушення в економічному механізмі господарювання потребують досліджень особливостей відтворення засобів виробництва в сільському господарстві з урахуванням сучасних відносин власності, формування джерел розширеного відтворення, а також напрямів технічного оновлення матеріально-технічної бази підприємств.

Унаслідок проведеної економічної діагностики використання основних виробничих фондів підприємств можна зробити висновок, що відтворний процес в Україні має екстенсивний характер і супроводжувався негативними явищами. Це позначалося передусім на порушенні пропорцій відшкодування і на-

копичення основних фондів; у непослідовній амортизаційній політиці; в розвитку технічної бази підприємств на неконкурентній основі, що зумовило відставання від світового науково-технічного прогресу; в невідкладному розвитку оборонних галузей промисловості; у відсутності ринкових стимулів.

На основі проведеної економічної діагностики використання основних фондів підприємств виявлено, що системний характер проблем основних фондів на макро- й мікрорівнях проявляється в регресивній динаміці відтворних процесів і дестабілізує хід ринкових реформ.

Встановлено, що величезний дефіцит інвестиційних ресурсів не дає змоги провести інноваційне оновлення основних фондів як у масштабах держави, так і в масштабах підприємств. Наростання процесів фізичного й морального зносу основних фондів, деградаційний характер зміни структури парку технологічного обладнання підприємств, низький рівень продуктивності праці, деіндустріалізація підприємств, які випускають високотехнологічну продукцію, відсутність механізмів мотивації і організації технічного прогресу на підприємствах, властивих ринковій економіці, зумовлюють стрімке технологічне відставання, випуск неконкурентоспроможної продукції і технологічну залежність від країн Заходу [4, с. 136-144].

Висновки. Науково обґрунтований рівень забезпеченості аграрних підприємств основними виробничими засобами та його досягнення сприятиме підвищенню економічної ефективності, збільшенню обсягів виробництва валової продукції, підвищенню продуктивності праці, зростанню дохідності й рентабельності сільськогосподарського виробництва.

Отож, раціональне управління основними засобами, процесами їх формування, використання та оновлення можуть стати чинниками економічного зростання підприємства, підвищення його конкурентоспроможності.

Література

1. Статистичний збірник. Основні засоби Львівщини 2010 року. – Львів, 2011. – 84 с.
2. Статистичний збірник. Сільське господарство України 2011 року. – Київ, 2012. – 386 с.
3. Андрійчук В.М. Економіка аграрних підприємств / В.М. Андрійчук. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 624 с.
4. Капітанець О.Ю. Діагностика відтворення і ефективного використання основного капіталу / О.Ю. Капітанець // Сталій розвиток економіки. – 2010. – № 3. – С. 136-144.

Ступень О.И. Рациональное воспроизводство средств производства в сельском хозяйстве

Сформулирована сущность и обоснована значимость рационального воспроизводства средств производства, показаны формы, типы и источники восстановления основных средств, представлена их структурная характеристика, особенности воспроизводства в аграрной сфере. Отражена и усовершенствована методика экономической диагностики воспроизводства и использования средств производства. Под эффективным рациональным воспроизводством предложено рассматривать такой тип воспроизводства, при котором достигается положительная динамика количественных и качественных изменений в капитале, обеспечивающее максимальный выход продукции при минимальных затратах ресурсов.

Ключевые слова: эффективное использование, средства производства, рациональное воспроизводство.

Stupen O.I. Rational reproduction of the means of production in agriculture

The importance of rational reproduction of means of production is formulated and proved. Main forms, kinds and types of renewing of means of production as well as their structural characteristics and peculiarities of renewing in agrarian sphere are suggested. Methods of economic diagnostics and effective use of means of production are highlighted. Under effective and rational renewing it is suggested to consider such type of renewing under which positive dynamics of quantitative and qualitative changes of capital can be achieved which, in their turn, lead to maximum output with minimum of resources expenses.

Keywords: effective employment, the means of production, rational reproduction.

УДК 332.14

Докторант С.Г. Шевченко¹, канд. екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ТЕРИТОРІАЛЬНА ЩІЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Регіональна політика в економічно розвинених країнах якісно модернізується. Основний акцент потрібно здійснювати не на окремі слабозвинені регіони, а на всі, зосереджуючись на місцевих чинниках розвитку. Домінуючим стає підхід, що будується на принципі синергичності взаємодії всіх учасників регіональних процесів, як державних, так і місцевих органів влади, самоврядування, бізнесу і населення.

Ключові слова: регіон, регіональна політика, щільність населення, регіональний продукт.

Сьогодні, в умовах активного залучення України до процесів глобалізації, особливої ваги набувають регіональні аспекти впровадження стратегії соціально-економічного розвитку держави. Поряд із тим, складні завдання системної перебудови суспільства можуть бути вирішені за наявності ефективної системи управління на всіх рівнях державної влади. Саме тому особливо актуальними постають питання економічного та соціального розвитку регіонів на підставі позитивних структурних зрушень галузевої, просторової та функціональної систем, відновлення й зміцнення ефективного співробітництва регіонів, зменшення міжрегіональних диспропорцій, раціонального використання економічного потенціалу кожного регіону.

Об'єктивно, умови розвитку регіонів істотно змінилися за останні два десятиріччя під впливом загальносвітових тенденцій і характеризуються якісним підвищенням відкритості світогосподарських процесів. Динаміка економічного розвитку вітчизняних регіонів протягом останніх років визначалася тенденціями макроекономічних процесів в країні, зокрема тривалим періодом економічного спаду, зумовленого світовою фінансовою кризою, труднощами ринкових трансформаційних процесів, кардинальною зміною відносин власності та трансформаціями системи державного управління [1].

Для покращення ефективності регіонального управління необхідною є взаємодія різних рівнів влади, яка повинна базуватися на загальнодержавній стратегії, що має чіткі цілі та завдання. Досягнення раціонального співвідно-

¹ Наук. консультант: проф. Н.А. Мікула, д-р екон. наук – ІРД НАН України